

3. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. : у 2 т. / [за ред. С. Я. Фурси]. – К. : Фурса С. Я. ; КНТ, 2006. – Т. 1. – 912 с.

Біганська Олена Володимирівна,
студентка 3 курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.юн., доцент Фомічова Н.В.

СПАДКУВАННЯ ЗА СЕКРЕТНИМ ЗАПОВІТОМ

Роль спадкового права України є надзвичайно важливою, оскільки, воно забезпечує як виконання волі заповідача, так і охорону прав та законних інтересів спадкоємців, інших зацікавлених осіб, здійснення управління спадщиною тощо.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (далі – ЦК України), на сьогоднішній день, передбачає дві підстави спадкування: спадкування за заповітом та спадкування за законом. Основна відмінність спадкування за заповітом від спадкування за законом полягає в тому, що призначення спадкоємців і порядку розподілу майна між ними залежить від волі самого заповідача – спадкодавця. Тобто, пріоритетне право на спадкування мають особи, визначені у заповіті відповідно до волі заповідача. Тільки у разі відсутності заповіту, визнання його недійсним або відмови від спадщини спадкоємця за заповітом право на спадкування одержують спадкоємці за законом.

Актуальність дослідження цієї теми, зумовлена тим, спадкування за заповітом відіграє провідну роль, оскільки визначає порядок переходу майна від померлої особи (спадкодавця) до її спадкоємців. Однією із новел ЦК України стало запровадження законодавцем такого виду заповіту, як секретний заповіт за аналогією з таємним заповітом в інших європейських країнах.

Інститут секретного заповіту – принципово нова правова конструкція в сучасному спадковому праві України. Водночас норми цивільних кодексів багатьох інших країн світу свідчать про те, що спадкодавець має можливість розпорядитися своїм майном на випадок смерті шляхом складання секретного (таємного або закритого) заповіту. Так, наприклад, у Грузії заповідач за власним бажанням може просити свідків посвідчити заповіт без його попереднього ознайомлення, тобто, свідки присутні при складенні заповіту, але не ознайомлюються з ним, а вже під час нотаріального засвідчення, свідки повинні вказати, що заповіт складено особисто заповідачем в їх присутності, але його зміст їм не відомий. Такий заповіт має назву закритого [1].

За змістом ст. 1367 Цивільного кодексу Колумбії закритим, або таємним вважається заповіт, який був складений і засвідчений без ознайомлення з його змістом свідків та нотаріуса [2].

Форма секретного заповіту передбачена також законодавством Франції (ст.969 ФЦК), не заперечує можливість складення такого виду заповіту і Швейцарський цивільний кодекс (ч.2 ст.505 ШЦК).

Аналізуючи положення цивільних кодексів інших країн, можна зробити висновок, що розуміння секретного (закритого) заповіту в Україні різниться від розуміння такого заповіту в інших державах. У тих країнах де заповідач складає заповіт власноруч у присутності свідків, він має право розголошувати або не розголошувати зміст свого заповіту, у випадку, якщо він не бажає розголошувати зміст своїх заповідальних розпоряджень свідкам, такий заповіт буде вважатися закритим.

Щодо спадкування за секретним заповітом в Україні, то у сучасній літературі спостерігається досить мала кількість наукових досліджень присвяченим такому виду спадкуванню. Інститут секретного заповіту не має історичного підґрунтя застосування в Україні, а це означає відсутність досвіду в цій сфері, що негативно відбивається на врегулюванні даного питання на законодавчому рівні.

Відповідно до ч. 1 ст. 1249 ЦК України секретним є заповіт, який посвідчується нотаріусом без ознайомлення з його змістом [3]. Такий заповіт особа може скласти де завгодно: чи то вдома, чи в будь-якому іншому місці. Особа яка бажає посвідчити секретний заповіт, подає його нотаріусу в заклеєному та підписаному нею конверті. Звідси можна дійти до висновку, що метою секретного заповіту є збереження таємниці його положень, а також надання спадкодавцю гарантії того, що про його волю не дізнаються треті особа і нотаріус. Проте, чинне законодавство України й так покладає на нотаріуса обов'язок зберігати таємницю нотаріальної дії.

Особливість секретного заповіту полягає у процедурі його посвідчення. Фактично нотаріус вчиняє дві нотаріальні дії, а саме засвідчення підпису заповідача, що знаходиться на конверті з заповітом, а також прийняття даного заповіту на зберігання. На такому конверті зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, дата народження заповідача і дата прийняття на зберігання цього заповіту. Однак при цьому нотаріус повинен роз'яснити заповідачу, що текст заповіту має бути викладений таким чином, щоб розпорядження спадкодавця не викликало незрозумілостей та суперечок після відкриття спадщини, про що зазначено в Наказі Мініюсту «Про затвердження порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» [4].

Ще однією особливістю секретного заповіту є те, що секретним для будь – яких осіб, враховуючи нотаріуса, є зміст заповіту, однак не сам факт його складання, оскільки відомості про заповіти, в тому числі й про секретні, підлягають обов’язковій державній реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, встановленому Положенням про Спадковий реєстр, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 07. 07. 2011 № 1810/ 5.

Однак такий вид заповіту, на нашу думку, є недостатньо регламентований та досліджений і маю багато недоліків з приводу правової конструкції його складання.

По-перше, вагомою проблемою є те, що фактично не можливо підтвердити, в якому стані знаходилася особа в момент складення заповіту і чи такий заповіт був написаний особою добровільно, а воля заповідача збігалася з його волевиявленням. Наслідком цього є зростання кількості недійсних секретних заповітів, оскільки спадкоємці звертаються до суду з метою визнання такого заповіту нікчемним.

По-друге, особливо складним є вирішення питання про те, чи секретний заповіт не був складений під загрозою насильства, та чи заповідач міг усвідомлювати свої дії під час складення такого заповіту.

Крім того, форма секретного заповіту, що здійснюється самостійно спадкодавцем без залучення свідків, може утруднити подальше тлумачення волі заповідача, оскільки до складання такого заповіту не залучаються інші особи, які б могли надалі пояснити і більш повно розкрити дійсні наміри і дійсну волю спадкодавця [5]. Тому необхідним є законодавчо закріпити положення, про те що такі свідки могли б підтвердити дієздатність заповідача та його вільне волевиявлення, що дозволило б у подальшому зменшити кількість спорів щодо здатності спадкодавця усвідомлювати свої дії і керуватися ними у момент складення секретного заповіту.

По-третє, секретний заповіт в Україні є не зовсім популярною формою заповідального розпорядження, у зв’язку з проблемами які були перелічені вище.

Тому проаналізувавши вищенаведене, можна прийти до висновку, що для подальшого розвитку секретного заповіту, необхідно деталізувати положення ст.1249 ЦК України, а саме визначити коло осіб, які мають право складати секретний заповіт та розширити повноваження нотаріусів щодо підтвердження дієздатності заповідачів.

Література:

1. Цивільний кодекс Грузії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/31702/75/ru/pdf>

2. Цивільний кодекс Колумбії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://constitutions.ru/?p=1629>
  3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст.356
  4. Про затвердження порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Мініюсту від 22.02.2012 р. № 296/5 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 17. – Ст. 632
  5. Істоміна О.Ю. Актуальні питання секретного заповіту / О.Ю. Істоміна // Вісник студентського наукового товариства ДонНУ. – 2014. – №1. – С. 57-61
- Науковий керівник: Фомічова Н.В., к.ю.н, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

Бізарій Ярослав Ігорович,
студент 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Давидова І.В.

АНАЛІЗ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ» З ТОЧКИ ЗОРУ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Загальновідомим фактом є те, що процес розвитку суспільства характеризується появою нових потреб. В деяких випадках, задля того щоб задовольнити ці потреби, держава нормативно закріплює механізм їх виконання. На сьогоднішній день з-поміж ряду нормативно-правових актів, Цивільний кодекс України є одним з найбільш об'ємних законів в Україні. Дане явище зумовлене тим, що звід норм цивільного права, з юридичної точки зору охоплює найбільше коло суспільних відносин і відповідно містить в собі правові механізми вирішення тих чи інших ситуацій, підставою виникнення яких, у більшості випадків, є саме забезпечення потреб людини. Звичайно ж кодекс не може охопити всі суспільні відносини в повному обсязі, в такому разі законодавець вдається до прийняття спеціальних законів.

Відтак, об'єктом нашого дослідження є законодавче закріплення інституту споживчого кредитування. Дана тематика є актуальною на сьогоднішній день, оскільки 08.12.2016 Президент підписав Закон «Проспоживчекредитування» і 10.06.2017 він вступає в силу. Перш за все слід зазначити, що споживчий кредит це кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) фізичним особам на придбання споживчих товарів або послуг на тимчасове користування, під процент на умовах строковості та платності [1].

Зважаючи на фінансове та економічне підґрунтя даного інституту, ми можемо твердити, що правовідносини в яких він виникає є саме цивільними,